

انقلاب اسلامی و فرصت بی نظیر حوزه

✦ حجت الاسلام والمسلمین شفیق جرادی

شیخ شفیق جرادی، تحصیلات عالی را در قم به پایان رسانده و از فعالان با سابقه حزب الله است. او سال‌هاست که مدیریت پژوهشکده «المعارف الحکمیة» لبنان را بر عهده دارد و علاوه بر انتشار مجله تخصصی «المحجّه» به تدریس فلسفه، کلام، ادیان و عرفان در حوزه علمیه و دانشگاه فرانسوی بیروت مشغول است. «الهیات معرفت»، «آیین‌های سوگواری از مظلومیت تا بیداری امت» و «شیوه‌شناسی فلسفه دین» از جمله کتب اوست و در «امام و شیوه اقتدار» به بررسی روش اقتدار سیاسی و فرهنگی ولایت فقیه پرداخته است. شگفتی از آرا و افکار رهبری انقلاب اسلامی این متفکر برجسته لبنانی را بر آن داشت تا دو سال پیش، همایش «نواوری و اجتهاد از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای» را در بیروت برگزار کند. استاد جرادی این یادداشت را در موضوع «کارکردهای اجتماعی حوزه علمیه خراسان» برای ما نگاشته است.

حوزه مشهد و ارتباطات مردمی

مهم‌ترین محرک‌های اجتماعی در زندگی دینی مردم را می‌توان در محورهای ذیل خلاصه کرد:

- * ارتباط با مقدسات؛ که اهمیت بسیار و تأثیر به‌سزایی بر وجدان مذهبی قاطبه افراد دارد و آثار آن در نوع رفتار روزمره و زندگی دینی مردم منعکس می‌شود.
- * وحدت و یکپارچگی هویتی؛ که تأثیر فراوانی بر شیوه تصمیم‌گیری افراد و گروه‌ها در عرصه‌های مختلف اجتماعی دارد.
- * وجود رهبری باتجربه، آگاه و الهام‌بخش.
- * دیدگاه شفاف و روشن درباره اهداف مدنظر جامعه یا گروه اجتماعی.
- * همبستگی میان افراد و گروه‌های جامعه بر پایه ایمان، با وجود تنوع و اختلاف نژادی، قومی و اجتماعی.
- * ایجاد چنین عواملی در مؤسسات حساسی مثل حوزه علمیه خراسان، تحولات و تغییرات بنیادین و عمیقی را در جنبش و انقلاب امت و مسیر حرکت آن‌ها و بلکه در تمایزات فرهنگی

رهبری جامعه اسلامی داشته باشد. به‌طور کلی حوزه علمیه باید به حضور هدف‌مند مردم در جریان‌های اجتماعی و جهت‌گیری‌های جامعه توجه بیشتری داشته باشد. این حضور گسترده در مشهدالرضا (ع) می‌تواند به‌مانند کنگره‌های بزرگ، محلی برای بررسی مشکلات امت اسلامی و مسائل مربوط به آن باشد.

ارتباط‌گیری با زائران در طول فرایند زیارت

یکی از مؤثرترین شیوه‌ها و راه‌کارها برای رسیدن به چنین هدفی، شکل‌گیری ارتباطات و حرکت‌های تبلیغی به موازات حرکت زائران امام رضا (ع) است. بنابراین لازم است علمای دین و طلاب حوزه علمیه به جزئیات روند حرکتی زائران و برآورد نیازهای دینی‌شان بپردازند. باید افراد و کاروان‌ها را شناسایی کنند و از وضعیت آن‌ها و اوضاع و احوال کشور و موطنشان آگاهی یابند تا بتوانند به سؤالات مختلف آن‌ها پاسخ دهند و عبادات و زیارت‌هایشان را تعمیق بخشند.

علمای دین در نقش هدایت‌گر و راهنمای دینی، بیشترین اثرگذاری اجتماعی را خواهند داشت؛ اما مسئله اصلی تبلیغ دینی، عدم اتخاذ روش‌های مؤثر و کارآمد است که لزوم انتقال معارف دینی به مخاطب با شیوه‌های متنوع آموزشی و تبلیغی، برگزاری کلاس‌های درسی، سخنرانی، نشر مکتوب، رادیویی، تلویزیونی و... را روشن‌تر می‌کند.

ارتباط حوزه علمیه با حکومت اسلامی

شکی نیست که پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، فرصتی تاریخی

را برای مردم ایران به وجود آورده است که در طول دوران حیات شیعه هرگز سابقه نداشته است. ما نیز برای اولین بار با دولتی هم‌پیمان شده‌ایم که رهبری‌اش با ولی فقیه است؛ یک حوزوی مجتهد و مرجع تقلید شیعیان. این خود فتح بایی خواهد بود برای گسترش ارتباط حوزه‌های علمیه شیعیان با حکومت اسلامی.

حوزه‌های علمیه به‌خاطر حفظ تمایزات خود با جنبش‌ها، حکومت‌ها و قوانین حکومتی، همواره استقلال خود را از هر حکومتی حفظ کرده‌اند؛ اما انقلاب اسلامی و حکومت جمهوری اسلامی از افقی حوزوی سرچشمه گرفته بود و رابطه‌ای مستحکم میان حوزه‌های علمیه، مرجعیت و ولایت فقیه با دستگاه‌های دولتی و حکومتی به وجود آورد. چنین رابطه‌ای در ایران اسلامی در جهان اسلام بی‌نظیر و عجب‌برانگیز بود.

حوزه علمیه لبنان و تجربه ایران

حوزه‌های علمیه لبنان نیز از تجربیات خوب ایران در این زمینه بهره‌مند شده‌اند. امروز اتحاد نشئت گرفته از علم و جهاد بین حزب الله لبنان و حوزه‌های علمیه این کشور پاس داشته می‌شود تا بدین طریق اعتقادات حزب الله و روند حرکتی و هویتی شیعیان لبنان حفظ شود. به حق باید گفت حوزه‌های علمیه تا امروز تأثیر به‌سزایی بر اوضاع داخلی شیعیان داشته‌اند؛ هرچند هنوز نتوانسته‌اند به تمام عرصه‌های موجود در بطن دولت‌های ملی‌گرا نفوذ کنند و تأثیر در خوری بر جای گذارند. این هدفی است که آرزو می‌کنیم حوزه‌های علمیه لبنان در آینده نزدیک به آن دست یابند.

پیوند مردم و رهبری

ارتباط و پیوند میان مردم و رهبری زمان، نیاز مبرمی است که مردم در وجود خود احساس می‌کنند و باید بدان پاسخ داد. حوزه علمیه باید تلاش و افری در برقراری بهترین ارتباط میان مردم و